

PERSBERICHT: - I.J. de Kramer-prijs voor 2006, uitgereikt te Putten.

Tijdens het Internationale TIMS Symposium voor Molinologie, dat tussen 2 en 10 juni 2007 te Putten plaatsvond, heeft de voorzitter van "TIMS Nederland en Vlaanderen", Ton Meesters, op zondag 3 juni voor de derde maal de I.J. de Kramer-prijs ter grootte van € 2.000,- uitgereikt.

Ton Meesters overhandigt de prijs.

Deze publicatieprijs werd toegekend aan de Nederlandse auteurs: **Herman Kaptein en Pieter Schotsman**† voor hun studie: "*Alkmaar als bakermat van de Hollandse industriemolens omstreeks 1600*".

Jurylid Erik Nijhof leest het juryrapport voor en Ton Meesters vertaalt dit voor de grote groep aanwezige Engelssprekende TIMS-leden.

Het werk van de heren Kaptein en Schotsman, beiden bekend op het terrein van de regionale geschiedbeoefening, kent een heldere probleemstelling: wat was de rol van Alkmaar bij de introductie en het gebruik van windkracht-techniek in het vroegmoderne Holland?

Op basis van veel feitenmateriaal wordt systematisch toegewerkt naar een conclusie, waarbij uit verschillende disciplines en in een ruim perspectief materiaal wordt ingebracht. De studie maakt duidelijk waarom het provincie-stadje Alkmaar zo vroeg al zoveel industrie-

windmolens kende; iets dat wel eerder opgevallen, maar nog nooit grondig onderzocht was.

Het betoog steeds blijft overtuigen en daarmee wordt een belangrijk economisch-historisch aspect van de Nederlandse molengeschiedenis nu ook voor een groter publiek ontsloten.

Het eindadvies luidt:

Unaniem was het oordeel daar hier het meeste werd voldaan aan de in de reglementen omschreven kenmerken:

1) *Molinologische relevantie*

Voor de vroegste ontwikkelingen op het terrein van de bedrijfswindmolens, die in het zeventiende-eeuwse Holland zo belangrijk werden, is kennis van de Alkmaarse situatie van wezenlijk belang. Ook geeft de studie inzicht in de achtergronden van nieuwe ontwikkelingen.

2) *Origineel eigen onderzoek met nieuwe elementen*

Na 1905, toen archivaris Bruinvis over de Alkmaarse molens publiceerde, is nooit enig systematisch onderzoek naar het vroege molenbestand in de stad gedaan. Evenmin waren de beschikbare bronnen op adequate wijze geannoteerd en de resultaten in perspectief geplaatst. Behalve een regionaal kader biedt de studie ook een ruim historisch perspectief voor de Alkmaarse ontwikkelingen.

3) *Integratie verschillende disciplines en perspectieven*

Behalve molens staan ook vooral mensen centraal in de studie. Genealogische en demografische gegevens bieden nieuwe inzichten. Naast migratie vanuit de Zuidelijke Nederlanden waren ook de praktische ervaringen en ambachtelijke vaardigheden van autochtone inwoners van doorslaggevend belang.

Ook fysisch-geografische elementen zijn betrokken bij de verklaring van de bijzondere situatie in Alkmaar, evenals het economisch klimaat. Wat dat laatste betreft is de conclusie gerechtvaardigd, dat in de problemen van de stad juist de kansen voor nieuwe ontwikkelingen bleken te liggen: bij Alkmaar begon de victorie.

Op overtuigende wijze wordt aangetoond, dat verschillende factoren alleen tezamen de unie-

ke ontwikkeling van Alkmaar tot bakermat van de Hollandse industriemolens kan verklaren. Deze uitwerking van het "scharniermoment" in de Nederlandse molengeschiedenis overstijgt het nationale belang en verdient het door de toekenning van de I.J. de Kramerprijs onder een breder publiek bekend te worden.

Auteur Herman Kaptein spreekt een woord van dank uit.

Publicatiegegevens:

Dit artikel is verschenen in: Drewes, J. et al. (red.), *Alkmaar, stad en regio. Alkmaar en omgeving in de Late Middeleeuwen en de Vroegmoderne Tijd*, Alkmaarse historische reeks XII (Hilversum: Verloren, 2004), 183-226. In deze publicatie 2 tabellen en 12 afbeeldingen. 32 pagina's, 2 tabellen, geen afbeeldingen.

Overige inzendingen:

*** *De Watermolens van Venlo***

door **Wiro van Heugten**, 28 pagina's, 5 tabellen, 9 afbeeldingen. Ongepubliceerd.

*** *Oliemolens. Wind-, water- en rosoliemolens oliezaad en olie*** door **P.W.E.A. van Bussel†**, 192 pagina's, 1 tabel, 111 afbeeldingen en 99 tekeningen (Eindhoven: Bura Boeken, 2007)

*** *Niet Nederland maar Vlaanderen was de bakermat! Belangrijke archiefvondst. De eerste vermelding van een poldermolen: de nog bestaande "hoesse molen" bij Gent (1316)*** door **Lieven Denewet**, 21 pagina's, 20 afbeeldingen. Dit artikel is verschenen in: *Molenecho's. Vlaams tijdschrift voor Molinologie*, 34ste jaargang nr. 3, juli/september 2006, 170-190.

*** *Pompwatermolens***

door **Karel Broes**, 200 pagina's met 240 afbeeldingen. Verschenen als themanummer van

Molenecho's. Vlaams tijdschrift voor Molinologie, 32ste jaargang nr. 3, juli-oktober 2004.

I.J. de Kramer-prijs

De vereniging voor molinologie: TIMS Nederland en Vlaanderen looft sinds eind 2002 éénmaal in de twee jaar de I.J. de Kramer-prijs uit voor een gedegen en vernieuwende molinologische studie. De prijs heeft tot doel het onderzoek naar en het publiceren over molens in het Nederlandse taalgebied te bevorderen. Onder molinologie wordt verstaan; „de studie naar molens of andere mechanische installaties die kinetische energie van water- of windbeweging gebruiken als aandrijfkraft voor apparaten tot het malen, pompen, persen en stampen. Meer in het bijzonder omvat molinologie de kennis van deze traditionele werktuigen, die als gevolg van de voortschrijding van de techniek en door economische omstandigheden in onbruik geraakten." (citaat). Tegenwoordig worden ook de door spierkracht gedreven molens tot de molinologie gerekend. De prijs is genoemd naar de eminente molinoloog I.J. de Kramer (1919-1994), die in de beginperiode in Nederland en Vlaanderen veel heeft betekend voor het vakgebied.

De prijs bestaat uit een geldbedrag ter grootte van € 2.000,- De uitreiking aan de auteur(s) geschiedt in beginsel tijdens de najaarsbijeenkomst van TIMS Nederland en Vlaanderen, gewoonlijk vindt deze in de maand november plaats.

Voor deze derde gelegenheid werden vijf inzendingen ontvangen. Een deskundige jury, bestaande uit de heren Dick Bunscoeke (Beilen), Walter van den Branden (Gent) en Erik Nijhof (Utrecht), heeft de inzendingen beoordeeld en wees de genoemde studie als winnaar aan. Het ligt in de bedoeling om de prijs in het najaar van 2008 opnieuw uit te reiken. In de loop van dat jaar zullen auteurs van recent verschenen of nog te verschijnen publicaties dan wel manuscripten worden opgeroepen om hun bijdrage hiervoor in te zenden.

Het volledige juryrapport, dit persbericht en het reglement zijn te raadplegen op de website van TIMS: <http://www.timsmills.info/timsnl/vl>
Neem voor verdere informatie contact op met het secretariaat, Wiard Beek, secretaris TIMS Nederland en Vlaanderen.
wiardbeek@gmail.com

Afbeeldingen: Wiard Beek.

Voorburg, 19 juni 2007.